

СУЧАСНА АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ СФЕРИ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

Дудок Х. Р.

аспірант кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів

Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, Львів, Україна

orcid.org/0000-0001-5588-9538

holidays1997@ukr.net

Ключові слова: *мобільна термінологія, формування терміна, словоскладання, афіксація, продуктивні способи термінотворення, мобільна комунікація, аббревіація.*

Стаття присвячена аналізу продуктивних способів термінотворення англійської мови у сфері засобів мобільного зв'язку. Завдяки стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій відбувається процес збагачення словникового складу всіх мов, англійської зокрема, новими лексичними одиницями на позначення інновації сфери мобільного зв'язку. Цей засіб зв'язку характеризується максимальною швидкістю передавання й отримання необхідної інформації, що перетворює мобільний зв'язок на невід'ємний атрибут сучасної людини. Зараз настав час для узагальнення інформації, яка дасть змогу окреслити особливості понятійної системи «Мобільний зв'язок», шляхи та специфіку її використання в мовознавчій науці.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу широкого застосування нової лексики сфери технологій мобільного зв'язку, важливістю та специфікою цієї сфери. Здійснено теоретичний і практичний аналіз праць, присвячених дослідженню англомовної сфери мобільного зв'язку, розкрито суть понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», її лексико-семантичний, структурний потенціал. Матеріал вибірки термінів сфери мобільного зв'язку засвідчив, що поряд із такими способами термінотворення, як композиція, синтаксичне словосполучення, вторинна номінація та афіксація, найбільш продуктивним в цій сфері є термінотворення за допомогою аббревіації.

Акцентовано увагу на тому, що мова SMS сформувалася на основі скорочень та умовних позначень, яка активно використовується широким колом користувачів мобільного зв'язку для передавання коротких текстових повідомлень. Зазначено, що SMS-мова, «новомова» або «тестова мова» практично є метамовою, не стільки перекладається, скільки локалізується, адаптується до мовних і культурних норм її користувачів [Language Localisation].

Зроблено висновок, що новомова відрізняється від загальнонародної мови специфічною лексикою, фразеологією, графікою, словотворенням, відсутністю розділових знаків, які часто замінюють піктограмами. Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів у сучасній англійській мові сфери мобільного зв'язку в плані вираження, а термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку відображають як структурні, так і лексичні особливості сучасної фахової англійської мови.

THE MODERN ENGLISH TERMINOLOGY IN THE SPHERE OF MOBILE

Dudok Ch. R.

Postgraduate Student at the Department of Foreign Languages for the Faculty of Humanities

Ivan Franko National University of Lviv

Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine

holidays1997@ukr.net

orcid.org/0000-0001-5588-9538

Key words: *mobile terminology, term formation, composition, affixation, productive ways of term formation, mobile communication, abbreviation.*

The article is devoted to analyze productive ways of English word formation in mobile communications. Due to the rapid development of information and communication technologies, the vocabulary of all languages, and English in particular, is being enriched with new lexical items to denote innovation in the field of mobile communications. This means that communication is characterized by the maximum speed of transmission and receipt of the necessary information, which makes mobile communication an integral attribute of modern man. Now it is the time to summarize the information that will outline the features of the conceptual system “Mobile Communications” and the ways and specifics of its use in linguistics.

The relevance of the study is focused on the need to analyze the widespread use of new vocabulary in the field of mobile communication technologies, the importance and specificity of this field. The theoretical and practical analysis of works devoted to the research of the English-speaking sphere of mobile communication which is carried out, the essence of the conceptual-terminological system “Mobile communication”, lexical and semantic, structure are revealed. The material showed that along with such terms as composition, syntax, secondary nomination, and affixation, the most productive in this area is word formation using abbreviation.

Attention is drawn to the fact that the SMS language is based on abbreviations and conventions, which are actively used by a wide range of mobile users to send short text messages. It has been noted that SMS language, “new language” or “test language” is practically meta-language and not so much translated as localized, adapted to the linguistic and cultural norms of its users [Language Localization].

It is concluded that the new language differs from the national language by specific vocabulary, phraseology, graphics, word formation, the absence of punctuation marks, which are often replaced by icons. The influence of modern scientific and technological technologies causes the emergence of new words, phrases and terms in the modern English language of mobile communications in term of expressions, and the terminological units of mobile communication technologies reflect both the structural and lexical features of modern English language skills.

Постановка проблеми. На зламі XX–XXI століть суттєво активізувався розвиток мобільного зв'язку, що є водночас новітньою технологією, інфраструктурною підсистемою технології, інноваційним винаходом, масовою послугою, якою користуються всі верстви населення. У кожному конкретному випадку мобільний зв'язок розглядається як специфічна об'єктивна реальність, яку можна описати науковою мовою. Це необхідно для того, щоб найрізноманітніші фахівці, які займаються проблемами мобільного зв'язку, могли порозумітися між собою.

Особливо актуальним завданням сьогодення є вивчення наукової мови мобільного зв'язку, яка використовується носіями мови.

Отже, актуальність пропонованого дослідження зумовлена необхідністю аналізу широкого застосування нової лексики сфери технологій мобільного зв'язку, важливістю та специфікою цієї сфери. У зв'язку з цим виникає потреба дослідити цей напрям, адже саме це дасть змогу надалі визначити перспективи розвитку цієї терміносистеми в сучасних умовах. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних техно-

логій відбувається процес збагачення словникового складу всіх мов, англійської зокрема, новими лексичними одиницями на позначення інновацій сфери мобільного зв'язку.

Незважаючи на те що ця підмова виникла порівняно недавно, вона окреслилася в понятійно-термінологічну систему «Мобільний зв'язок» у межах різних галузей знань. Саме цим і визначається актуальність теми статті. Сьогодні значного розповсюдження набули мережі мобільного зв'язку, оскільки з кожним роком зростає його чисельність користувачів. Безперечно, мобільний зв'язок забезпечує активізацію процесів інформатизації суспільства як найважливішої передумови інтеграції України в глобальне інформаційне суспільство. Стрімкий темп життя й висока ділова активність населення неможливі без швидкого й гарантованого доступу до інформації, одним із засобів отримання якої є мобільний зв'язок.

Спеціальних досліджень, присвячених вивченню понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», у мовознавчій науці сьогодні практично нема. У західній науці перші дослідження мобільного зв'язку з'явилися в кінці 90-х рр. ХХ ст. Їх проводили швейцарський дослідник Г. Гезер, норвезький соціолог Р. Лінг, група англійських антропологів на чолі з Дж. Кребтрі, американська дослідниця С. Планта та ін.

З розвитком технологій мобільного зв'язку з'являються нові види обладнання, процеси, явища тощо. Виникає потреба в найменуванні, що супроводжується появою нових слів, які поповнюють словниковий склад мови. Цій проблемі присвячено чимало студій (О.О. Селіванова, М.І. Мостовий, І.Б. Голуб, В.М. Ярцева та інші). Оновлення лексичного складу будь-якої мови є неперервним процесом. Мова – складне й багатогранне суспільне явище, яке постійно розвивається, а отже, поява нової лексики пов'язана з інноваціями у сфері інформаційних технологій, зокрема в галузі мобільного зв'язку. Поява нових понять є постійним процесом, що відбувається у сфері мобільного зв'язку, де активно впроваджуються нові технології (Ю.О. Лінникова, Л.В. Жиліна, Т.В. Заболотна й інші). Процес утворення нових слів сфери мобільного зв'язку відображає в мові потреби, які є своєрідним продуктом розвитку науки, техніки, культури, суспільних відносин тощо.

Однак навіть у фундаментальних дослідженнях відсутній структурний і лексико-семантичний аналіз неологізмів сфери технологій мобільного зв'язку сфери мобільного зв'язку. Отже, спеціальних комплексних досліджень, присвячених вивченню понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», у мовознавчій науці сьогодні практично нема. Зараз настав час для уза-

гальнення інформації, яка дасть змогу окреслити особливості понятійної системи «Мобільний зв'язок» і шляхи та специфіку її використання в мовознавчій науці.

Мета й завдання статті – здійснити теоретичний і практичний аналіз праць, присвячених дослідженню англійської сфери мобільного зв'язку, розкрити суть понятійно-термінологічної системи «Мобільний зв'язок», її лексико-семантичний аналіз, провести структурний і лексико-семантичний аналіз термінології сфери технологій мобільного зв'язку.

Об'єктом дослідження є сучасна англійська термінологія мобільного зв'язку, а **предметом дослідження** – структурні, лексико-семантичні та функційні особливості термінів мобільного зв'язку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стрімкий темп життя й висока ділова активність населення неможливі без швидкого та гарантованого доступу до інформації, одним із засобів отримання якої є мобільний зв'язок. Цей засіб зв'язку характеризується максимальною швидкістю передавання й отримання необхідної інформації, що перетворює мобільний зв'язок на невід'ємний атрибут сучасної людини. Сьогодні ринок мобільного зв'язку України вступив у фазу реального насичення новітніми технологіями зв'язку та наповнення відповідною спеціальною термінологією. Українські термінологи, спираючись на різні визначення терміна, пропонують цікаву «сумарну» дефініцію: «Термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворюють разом із ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю й експресивною нейтральністю» [2].

Зазначимо, що серед дослідників немає єдиної думки з приводу максимальної кількості компонентів, які може включати в склад багатоконтактне термінологічне словосполучення. С.Д. Шелов вважає, що терміну неможливо встановити будь-які лексичні межі, наприклад, у три, п'ять або сім компонентів [3, с. 27–32]. Інші дослідники переконані, що в термінологічному поєднанні можуть бути десять і більш компонентів [4, с. 100]. На думку Д.С. Лотте, семи-компонентні термінологічні словосполучення є межею лексичної протяжності терміна, оскільки це пов'язано з об'ємом безпосередньої пам'яті та граничним числом одиниць інформації, одночасно засвоєваних людиною [5, с. 81].

У сфері мобільного зв'язку надзвичайно поширилися короткі текстові повідомлення неформального спілкування, які стали невід'ємною частиною

масової культури, що об'єднує людей. Фактично сформувався новий тип дискурсу спілкування за допомогою електронних засобів, зокрема за допомогою мобільного зв'язку, у якому простежуються ознаки (на думку вчених-філологів) своєрідної новомови SMS. Сьогодні вчені схиляються до думки, що SMS Short Message Service (служба коротких повідомлень) саме претендує на цю роль, адже мова SMS сформувалася на основі скорочень та умовних позначень, що, найголовніше, дуже активно використовується широким колом користувачів мобільного зв'язку для передавання коротких текстових повідомлень.

Як відомо, мова мобільного зв'язку є своєрідним барометром суспільного розвитку, вона чутливо реагує на найменші зміни в усіх сферах суспільного життя. Саме тому зі зростанням обсягів інформації є прагнення до економії мовних засобів, мовних зусиль і часу. На такі тенденції в мові насамперед реагує лексика мобільного зв'язку, яка є сучасною та динамічною в англійському світі. Словотвори новітнього часу сфери мобільних технологій наповнюють лексику, з'являються слова, утворені абревіацією новим продуктивним способом терміноутворення [6, с. 61–62]. Назви нових винаходів у сфері мобільних технологій міцно закріпилися серед користувачів. Скажімо, такі популярні поняття, як *Android* – операційна система для мобільних телефонів і планшетних комп'ютерів, наприклад, *The Galaxy Camera features Android 4.1 Jelly Bean*. *Skype* – програма, що дає змогу спілкуватися через мережу в режимі відеоконференцій [10]. Поняття *smartphone* (буквально розумний) з'явилося після впровадження комп'ютерних технологій у мобільний телефон, також поширеними стали такі поняття, як *Wi-Fi Wireless Fidelity*; *LED – mouse Light – emitting diode* [8].

Gorilla Glass – захисне алюмосилікатне скло підвищеного захисту від ударів, новітня розробка компанії *Corning*, використовується в дисплеях мобільних пристроїв [3].

Нагадаємо, що ще з появою телеграфу починається формування дискурсу мобільного спілкування, у якому сьогодні формується так звана текстова мова (SMS language). Хоча вчені-лінгвісти прогнозували широке поширення SMS-мови, проте їхні прогнози не виправдалися. SMS-мова набула поширення в соціально-побутовій сфері, де, по-перше, стала елементом молодіжної субкультури; по-друге, є джерелом поповнення лексичного складу мови; по-третє, зняла проблему існування в мовному просторі й стала засобом об'єднання людей [1].

Окремі позиції поширення та впровадження можна віднести до позитивів новомови, але водночас потрібно враховувати, який вплив

має SMS-мова або, як її називають, SMS-сленг, SMS-стиль на розвиток національних мов, на рівень грамотності користувачів і на рівень культури спілкування, мовлення та й загалом культури. Сьогодні проникнення мобільного сленгу в культуру суспільства настільки відчутне, що знати його семантико-структурні характеристики є вимогою часу. Створено чимало скорочень, незнання яких призводить до прикрих непорозумінь, адже SMS-неологізми заповнили віртуальний мобільний простір. Не можна оминати назрілі питання, як позначиться мова мобільного зв'язку на функціях мови.

Так, основну комунікативну функцію новомова мобільного зв'язку виконує, але вона водночас виконує й певну емотивну функцію використання так званих «smiles», які за умови неможливості передавати електронним шляхом міміку, жести й певні рухи тіла мовця, що в усному мовленні доповнюють спілкування, відтворюють емоції графічним шляхом, тобто піктографічно: :-)) – приємність, насолода :-((– сум, розчарування, адже ці графічні символи дуже влучно передають відтінки почуттів.

Окрім того, вони не потребують перекладу, адже є самодостатніми на своєму рівні. Ще одна особливість SMS-сленгу – цифрові неологізми, де, наприклад, для словотворення новим способом морфологічних неологізмів не лише економляться графічні засоби, а й окремі склади замінюються цифрами. Тут спостерігаємо запозичення з англійської мови без перекладу, тобто мовці вдаються до так званої інкрустації, коли іншомовні одиниці залишаються в написанні латинськими літерами (наприклад: *4u – for you*; *2day – today*; *2nite – tonight*; *cul8r – see you later* тощо), і таке написання в повідомленнях є зрозумілим практично для всіх користувачів мобільного зв'язку в різних країнах світу.

Часто українські користувачі відтворюють деякі мовні одиниці англійської мови описово (*4u – for you* – для тебе; *2day – today* – сьогодні; *2nite – tonight* – сьогодні увечері [12]), тобто для деяких мовних одиниць знаходять аналогії, що трапляється досить рідко, а в деяких випадках утворюють власне українські «текстизми». Часто використовується транслітерація, яка, як відомо, активізує мовне чуття. Все це свідчить про те, що SMS-мова, «новомова» або «тестова мова», практично є метамовою і не стільки перекладається (окрім, звісно, звичайних повнозначних її одиниць), скільки скоріше локалізується, тобто адаптується до мовних і культурних норм мешканців країни користувача [Language Localisation].

Отже, «текстомова» є об'єктивним і швидко прогресуючим явищем сучасності й зупинити його навряд чи можна адміністративними чи

законодавчими заходами особливо в середовищі молодого покоління, представники якого є активними користувачами мобільного телефонного зв'язку та Інтернету, тобто «тестуються» досить активно [11]. На наше глибоке переконання, потрібні спільні зусилля лінгвістів і психологів для осмислення SMS-мови як частини масової культури для зменшення негативного впливу на традиційну мову й навіть на формування особистості активних користувачів.

Зауважимо, що в мові SMS-argo, короткі послання якої перетворюються в шифрувальну процедуру, окрім англomовних запозичень, також активно використовуються цифри для створення новим способом морфологічних неологізмів, де окремі склади замінюються цифрами [9]. Таке мобільне спілкування є наслідком спрощеного варіанта: максимум інформації за короткий відрізок часу, що призводить до грубого порушення правил української мови. Як бачимо, мобільний зв'язок і своєрідна SMS-мова пронизують різні сфери життя молоді, впливаючи й на культуру загалом. SMS-мову можна назвати SMS-сленгом, молодіжним сленгом за функціональними ознаками. Отже, новомова відрізняється від загальнонародної мови специфічною лексикою, фразеологією, графікою, словотворенням, відсутністю розділових знаків, які часто замінюють піктограмами – смайликами.

Отже, стрімкий темп життя й висока ділова активність населення неможливі без швидкого та гарантованого доступу до інформації, одним із засобів отримання якої є мобільний зв'язок.

Висновки та перспективи подальших розробок. Термінологічна система галузі мобільного зв'язку належить до наймолодших систем, оскільки виникла наприкінці XX сторіччя разом із виникненням і розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій. Оскільки лідерами розвитку галузі мобільного зв'язку є англomовні країни, природно, що первинна номінація нових розробок відбувається англійською мовою. Як висновок, підсумуємо, що масове провадження мобільного зв'язку внесло кардинальні зміни в життя людей. Вплив сучасних науково-технічних технологій спричиняє появу нових слів, словосполучень і термінів у сучасній англійській мові сфери мобільного зв'язку. Отже, особливості еволюції мобільних засобів зв'язку є підтвердженням ефективності комунікації з погляду теорії та практики інформаційного розвитку. Водночас зазначена проблема потребує подальшого дослідження концептуальних питань еволюції комунікацій в інформаційному суспільстві: вивчення засобів, змісту, форм організації, ефектів, наслідків трансформації соціально-комунікаційних структур.

Проблема розвитку науки й техніки, а відповідно, і галузевої термінологічної лексики продовжує залишатися однією з актуальних для сучасного мовознавства протягом останніх десятиліть. Це повною мірою стосується й сфери мобільних технологій. Ця проблема прямим чином пов'язана з безперервним процесом формування та розвитку окремих терміносистем, системний аналіз яких становить великий інтерес для сучасного галузевого термінознавства.

Як показало дослідження, у плані вираження термінологічні одиниці сфери технологій мобільного зв'язку відображають як структурні, так і лексичні особливості сучасної фахової англійської мови. Із цього погляду морфологічна структура терміносистема мобільного зв'язку – надзвичайно цікавий об'єкт лінгвістичного дослідження. Увага до питань мови загалом і мови мобільних технологій зокрема допоможе підвищити рівень комунікативної компетенції в суспільстві. Саме динамічність, необхідність постійного вдосконалення мови мобільного зв'язку робить її необхідним компонентом сучасного суспільного життя.

У результаті аналізу фактологічного матеріалу з'ясовано, що найчисленнішими й найбільш активно поповнюваними тематичними групами термінології мобільного зв'язку є назви цифрових і логічних частин мобільного телефону та зовнішніх пристроїв прийому – передачі інформації. Детальний аналіз структурних і семантичних особливостей термінологічних сполучень досліджуваної сфери сприяв виокремленню найбільш продуктивних моделей утворення нових термінів, які передусім виконують номінативну та інформаційну функції, власне позначаючи продукт сфери мобільного зв'язку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дингес С.И. Мобильная связь: технология DECT. Москва : Солон Пресс, 2003. 272 с.
2. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспект. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.
3. Демин А.В. Англо-русские термины по мобильным системам связи. Омск, 2000. 35 с.
4. Гринёв С.В. Введение в терминографию. Москва : Высшая школа, 1996. 161 с.
5. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. Москва : Наука, 1968. 156 с.
6. Толикина Е.Н. Некоторые лингвистические проблемы изучения термина. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии*. Москва : Наука, 1970. С. 61–62.
7. Шелов С.Д. Термины, терминологичность и значение. *Научно-техническая терминология*. 1991. Вып. 1. С. 27–32.

8. Baker M.A. Wireless Glossary of terms. URL: <http://files.ctia.org/pdf/TelecomGlossaryofTerms.pdf>.
9. Encyclopedia of Language and Linguistics [2nd edition] (Elsevier. Nov. 2005). URL: <http://www.sciencedirect.com>.
10. GSM World. Glossary of Terms. GSM Association, 2007. URL: www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml.
11. The Free Dictionary by Farlex, 2007. URL: www.thefreedictionary.com.
12. Mobile World's Glossary, 1996–2003. URL: <http://www.mobileworld.org/glossary.html>.

REFERENCES

1. Dynhes, S.Y. (2003). Mobylnaia sviaz: tekhnologiya DECT. [Mobile communications: DECT technology]. Moskva: Solon Press.
2. Diakov, A.S., Kyiak, T.R. & Kudelko, Z.B. (2000). Osnovy terminotvorennia: Semantychnyi ta sotsiolinhvistychnyi aspekt. [Fundamentals of term formation: Semantic and sociolinguistic aspect]. Kyiv: Vyd. dim «KM Academia».
3. Demyn, A. V. (2000). Anhlo-russkye termyny po mobylnym systemam sviaty. [English-Russian terms for mobile sanctuary systems]. Omsk.
4. Hrynëv, S.V. (1996). Vvedenye v termynohrafiyu. [Introduction to terminography]. Moskva: Vysshiaia shkola.
5. Lotte, D.S. (1968). Osnovy postroyeniya nauchno-tekhnicheskoi terminologii. Voprosy teorii y metodyky. [Fundamentals of building scientific and technical terminology. Questions of theory and methodology]. Moskva: Nauka.
6. Tolykyna, E.H. (1970). Nekotorye lingvistyicheskiye problemy yzucheniya termyna. Lingvistyicheskiye problemy nauchno-tekhnicheskoi terminologii. [Some linguistic problems in the study of the term. Linguistic problems of scientific and technical terminology]. Moskva: Nauka. 61–62.
7. Shelov, S.D. (1991). Termyny, terminologichnost y znachenye. Nauchno-tekhnicheskaya terminologiya, [Terms, terminology and meaning. Scientific and technical terminology]. (1), 27–32.
8. Baker M. A. Wireless Glossary of terms. URL: <http://files.ctia.org/pdf/TelecomGlossaryofTerms.pdf>.
9. Encyclopedia of Language and Linguistics [2nd edition] (Elsevier. Nov. 2005). URL: <http://www.sciencedirect.com>.
10. GSM World. Glossary of Terms. GSM Association, 2007. URL: www.gsmworld.com/technology/glossary.shtml.
11. The Free Dictionary by Farlex, 2007. URL: www.thefreedictionary.com.
12. Mobile World's Glossary, 1996–2003. URL: <http://www.mobileworld.org/glossary.html>.